

a színházat fölcserélte a csatatérrel. Elainte Klapka seregeinél szolgált, majd a fővezér, Görgey Arthur, törzskarához került, ahol — különösen a pihenők alatt — elképzelhetetlenül nagy szolgálatára volt a magyar honvédek fölkelésének, csodarejű hegeője, magávaragadó hangjaival. A »Repülj, fecském«, amely általa lett ismeretes és egy egyszerű népdalból később világhírű koncert-számmá lett, az »Ezt a kerek erdőt járom én!«, továbbá a vulkanikus erejű Rákóczi-induló, a Klapka-induló (Thaly Kálmán szerzeménye), mind-mind jobban és jobban fokozták a negyvennyolcas hősök, a legendás hősiességű vörössipkások lelkesedését, amikor Reményi Ede játszott a tábornokok mellett. A görög Thyrtus lánglelke lobogott Reményiben is, amit nemcsak Petőfi, nemcsak Tompa, de a higgadtabb vérmérsékletű Arany János is honorált egy-egy gyönyörű költeménnyel. Még Berzsenyi Lászlót is dalra fakasztotta Reményi büvös hegedűje, amely — a szabadságharc vérbefojtása után — emigrált művésznök kezében sírt, zokogta a világ fülébe a szomorú magyar végzet iszonyú megpróbáltatásait: egy a történelmi Golgothára korbácsoló nép és nemzet véres tragédiáját. Föl kellett erre figyelnie az egész résztvevő világnak csakúgy, mint ahogy Kossuth nagyszerű szónoklataira mellénk szegődött az egész hatalmas külföldi közvélemény. Világos után Reményi Amerikába ment, onnan visszajött Európába, ahol is különösen Párizs hangversenyein ünnepelték. Az írók közül különösen Hugo Victor és Georg Sandhoz való vonatkozásai nevezeteseek. Párizsból 1852-ben Hamburgba került és itt Brahms Jánossal, Wagner Cosima első férjével kötött barátságot. Hamburgból Weimarba ment a két barát, hogy az ott dirigensi tevékenységet folytató nagy magyar zeneművésszel, Liszt Ferencel jussanak közelebbi nekszusba. Liszt Ferenc csakhamar fölismerte Reményi nagyszerű képességeit és tanítványul fogadta őt az úgynevezett »Murk«-ok közzé. (Ezek voltak a Wagner és Liszt ifjú követői.) Bâselbe is elvitte Reményit Liszt Ferenc, még pedig Joachim, Cornélius Péter és Bruckner társaságában. Ezek voltak a legtehetségesebb Liszt-tanítványok, Reményi Ede mellett. Liszt mellett töltött

művészkiképző idején túl, mesterének ajánlatával Angliába ment Reményi és ott működött 1854-től 1860-ig. Bejutott ezalatt Viktória királynő udvari magánzenekarába és megkapta a nagy királynő »Szoló-hegedűs«-ének a címét is. Ezzel aztán világhírré betetőzést nyert. Reményi 1859-ben ujongva közölte mesterével, Liszt Ferencel, hogy I. Ferenc József amnesztiában részesítette. A hazáját viszontlátni kívánó Reményi tehát, a dicsőség és a jó mód öleléséből kitépve magát, hazasietett és már 1860. jan. 30-án föl is lépett a Nemzeti Színház színpadán. Ezen az estén tombolva követelték tőle a Rákóczi-induló eljátszását. Ez pedig meg volt neki tiltva a műsorát cenzuráló Prottmann helytartótanácsi fő-főcenzor által. Reményi mégsem tudott ellentállani a közönség parancsoló lelkeségének és olyan hévvel, olyan magyaros tűzzel játszotta Rákóczit, hogy Prottmann rendőrfőnök visszavonta a hangverseny-engedélyt tőle, sőt Pestről internálta két teljes hónapra. Amikor aztán újra szabadon járhatta útjait, magyar ruhájában, rámás csizmájában, csodahegedűjével lelkesítette a magyar közönséget az elnyomatás idejében. Diadalmenet volt útja mindenefféle. Valósággal térdig járt a virágban. Reményi Wagner Richarddal is közelebbi vonatkozásba jutott akkor, amikor 1863-ban megismerkedett vele itt Budapesten és a nagy német zeneszerzőnek átadta tanulmányát a magyar zenéről, kérve Wagnert, hogy mondana prognoszt a magyar muzsika kilátásairól. Wagner egy aug. 8-án kelt és Ábrányi Kornélhoz intézett levelében meg is felelt a Reményi által összegyűjtött magyar zenei anyagra vonatkozólag és mert némi kedvet árult el a magyar fővárosban leendő esetleges letelepedést illetőleg, a mindig lelkes és rajongó magyar hegedűs, Reményi, föl is vette erre vonatkozóan Wagnerrel a tárgyalást. Hogy már most ezt csak a saját iniciatívájára tette-e vagy pedig állt mögötte valamely pénzes csoport, mecénás, ezt nem lehet tudni ma már. De a dologból nem lett semmi, sőt utóbb Wagner meg is neheztelt emiatt Reményire, aki terve sikertelenségétől bizonyára megrémülve, nem felelt a Wagner későbbi leveleire. Liszt-hez való közeli nekszusát azonban semmire sem zavarta Re-